

Mai vei Bisopi H. David Burton
Bisopi Vakatuilewa

Na Cakacaka Veivakasavasavataki ni Welefea

Na cakacaka ni nodra kauwaitaki na tamata ka “lomani o ira na dravudravua ” sa cakacaka e veivakasavasavataki, ka vakarota na Tamada.

Ni yadra vinaka kemuni na taciqū kei na ganequ. Ena 1897, ni se cauravou kina o David O. McKay a tucake tu ena dua na katuba ka taura tu e dua na tikidua. Sa dau cakava tiko mai vakavuqa oqo ena nona kaulotu tiko e Stirling, mai Sikotiladi. Ia ena siga o ya, a dolava mai vua na katuba e dua na marama ka rairai oca sara. A vakaisulu tu vakaca, ka salulu na baluna ka sega tu ni seru na uluna.

A taura sara na tikidua mai vei Elder McKay ka cavuta e ono ga na vosa ena sega ni guilecava vakadua: “Ena voli beka kina na madrai?”

Na ka oqo sa qai dau nanuma tu ga ena nona bula taucoko na cauravou daukaulotu oqo. E muri a qai vola, “Mai na gauna o ya au sa qai kila kina vakaidina na cava me cakava na Lotu i Jisu Karisito, o ya, me kauwai sara ki na nodra welefea na tamata. Au biuta mai na katuba o ya kau vakila ni [marama] o ya, sa . . . cudruva sara [ena yalona] na tamata kei na Kalou, ka sa sega ni rawa vua me ciqoma na

itukutuku ni kosipeli. [Sa gadreva] dina o koya me vukei, kau kila ni sega ni tiko e dua na kena mataisoqosoqo, e Stirling me vukei [koya] kina.”¹

Ena vica na yabakitini ka tarava a sotava na dredre o vuravura ena vuku ni tarabi ni Vakaloloma Levu. Ena gauna vata o ya, ena ika 6 ni Epereli, 1936, a kacivaka raraba kina o Peresitedi Heber J. Grant kei rau na nona daunivakasala, o J. Reuben Clark kei David O. McKay, e dua na ka sa mai vakatokai e muri me parokaramu ni welefea ni Lotu. Veivakurabuitaki, ni oti e rua na macawa, a soli na ilesilesi vei Elder Melvin J. Ballard me isevu ni kena jeameni ka isevu ni kena manidia dairekita o Harold B. Lee.

Oqo e sega ni sasaga wale tu ga. E dina ga ni sa mai tubera cake na Turaga eso na tamata vinaka me ra na veiqaravi kina, a vakamatatataka kina o Peresitedi J. Reuben Clark ni kena “tauyavutaki na gagacaca ni [welefea] a yaco mai ena ivakatakila ni Yalo Tabu vei Peresitedi Grant, ni sa yaco tiko mai na ka

vakaoqo ena ivakatakila vei ira na veitacini era sa vakaisilesi ena welefea.”²

Sa tudei ka sega ni vakayavalati na nodra yalodina na iliulu ni Lotu me ra vakaceguya kina na nodra rarawa na tamata. A vinakata o Peresitedi Grant “e dua na ituvatuva ena dodoliga yani ka vukei ira na tamata ena isau cava ga.” A kaya ni sa rawa sara vua me na “sogota na semineri, tarova tu vakawawa na cakacaka ni kaulotu, se me na sogota mada na valetabu, ia era na sega ni raica me ra walokai ena viakana na tamata.”³

Au a toka tikivi Peresitedi Gordon B. Hinckley e Managua, mai Nicaragua ena gauna a vosa kina vei ira na 1,300 na lewe ni Lotu era a bula mai na cagilaba rerevaki ka ra mate kina e 11,000 na tamata. “Me vaka ga ni sa tu na ivurevure ni Lotu,” a kaya vei ira, “keimami na sega ni laiva mo ni walokai ena viakana se sega ni vakaisulu, se sega na nomuni vale. Keimami na cakava na neimami igu taucoko mo ni vukei kina ena sala sa vakarautaka tu na Turaga me vakayacori kina.”⁴

E dua vei ira na ituvaki cecere veivakauqeti yavutaki vakosipeli ni sasaga o ya me vakamatatataka na nodra itavi yadudua na tamata kei na nodra bula rawati ira. A vakamacalataka o Peresitedi Marion G. Romney, “E vuqa na parokaramu era sa tauyavutaka eso na tamata vinaka me ra vukei kina o ira era vakaleqai tu. Ia, e vuqa vei ira na parokaramu oqo era tuvanaki ena veika ga ni siga nikua me ra ‘vukei kina na tamata,’ ka sega ni ‘vukei ira na tamata me ra vukei ira vakai ira.’”⁵

Na bula rawati koya e rawati mai na bula mamaroroi ka bula vakaivakarau ena veika dodonu vakaiyau. Mai na ivakatekivu, sa vakatavulica tu mai na Lotu—ni sa rawa vei ira—ka gadrevi na nodra qarava tale na nodra itavi ni welefea vakayago. E sa vinakati me ra na vulica vakai ira na itabatamata yadua na ivakavuvuli yavu ni bula rawati koya: kakua ni dinau, tauyavutaki ni ivakavuvuli ni mamaroroi, vakarau ki na gauna ni leqa, vakarogoca ka muria na nodra vosa na parofita bula, vulica na kedrau duidui na gadreva kei na ka e vinakata ga, ka bula vakakina.

Na inaki, yalayala, kei na ivakavuvuli e vakacokotaka na noda cakacaka ni veiqaravi vei ira na vakaleqai kei na vakaloloma me teteva tawamudu yani na iyalayala ni bula vakayago oqo. Na cakacaka vakalou oqo ena sega walega me ra kune vinaka ka vakalou-gatataki ga kina o ira era vakararawataki se vakaleqai. Vakaluvana yalewa kei na tagane na Kalou, sega ni da na rawa ni taukena na taucoko ni bula tawamudu kevaka eda sega ni soli keda taucoko ki na noda veirairai kei veivukevukei ni da se bula tiko e vuravura. Sai koya na noda veikauwaitaki ni solibula kei na noda soli keda vei ira na tamata eda sa qai rawata kina na ivakavuvuli ni solibula kei na veivakatabui.⁶

A vakavulica o Penijamini na Tui qaqa ni dua vei ira na inaki ni noda vota na ka sa noda vei ira na dravudravua ka qarava na nodra vakacegui o ya me na bokoci rawa tikoga kina na noda ivalavala ca ena veisiga ka dodonu kina ena mata ni Kalou.⁷

Vakatekivu mai na kena tauyavu ko vuravura, sa nodra isakisaki tu mai na veimataisoqosoqo ni tamata dodonu na cakacaka ni loloma. Eda gadreva kece na vuravura e veivakacegui kei na itikotiko raraba e rawa-ka. Eda sa masuta na veimataisoqosoqo dauloloma ka caka dodonu e sega kina na ivalavala ca ka gugumatua kina na caka vinaka kei na dina. Se cava na

levu ni valetabu eda na tara, se levu sara vakacava na keda iwiliwili, se vakacava sara na noda dokai tiko mai vei ira na lewe i vuravura—meda qai luluqa mai ena iusutu ni vunau o ya meda “vukei ira sa malumalumu, vakaukauwataka na liga sa wadamele, kei na duru sa malumalumu,”⁸ se vagolea tani na yaloda mai vei ira sa rarawa ka tagi, eda sa qai cudruvi sara ka sega ni vakayalovinakataka rawa na Turaga, ka na takali mai vei keda na inuinui marautaki ni yaloda.⁹

E vuravura taucoko, era gole yani e 28,000 na bisopi vei ira na dravudravua me ra laki qarava na nodra leqa. Ena veivuke ki na bisopi yadua na matabose ni tabanalevu ni iliuliu ni matabete kei na mataisoqosoqo, ka vakakina o peresitedi yalodina ni isoqosoqo ni Veivukei. Era na “vuka yani me laki vukei na tamata o ya; . . . livia kina na waiwai kei na waini vei ira na vakaleqai sa mavoa na yalodra; . . . [ka] tavoya na wainimatadra na gone luveniyali ka laki vakamarautaka na yalodra na yada.”¹⁰

Sa vakauqeti ka dusimaki kina vakadodonu na yalodra na lewe ni Lotu kei ira na kena iliuliu e vuravura taucoko ena vunau kei na yalo vakalou me ra lomana ka kauwaitaki ira na wekadra.

A lomaleqataka sara vakalevu e dua na iliuliu ni matabete e Sauca Amerika na nodra sa walokai ena viakana ka sotava tiko na leqa o ira na lewe

ni nona iteki lailai. Ena nona sega ni vinakata me ra vakaleqai na gone ena viakana, a raica sara e dua na tikini qele lala ka kerei ira na matabete me ra laki samaka ka teivaka. Era a kauta mai e dua na ose qase ka vakataqara vua e dua na siviya makawa ka tekivu siviya. Ia ni sa voleka ni oti, a mai leqa yani na ose qase oqo.

Ena nodra sega ni vinakata me ra walokai na tacidra kei na ganedra, era sa qai vakaivuatata e tabadra na siviya makawa oqo o ira na veitacini matabete ka drete yani ena qele voravora oqo. Era sa vakaivuatata dina sara ga vei ira na nodra rarawa kei na icolacola bibi nei tacidra kei ganedra.¹¹

E dua na tikina mai na ivolatukutuku ni noqu matavuvale e vakaraitaka na yalodina ki na nodra kauwaitaki na vakaleqai. E vuqa era sa rogoca na kedrau italanoa na ilawalawa ni qiqidreti nei Willie kei Martin kei na nodra sotava na rarawa levu kei na mate o ira na painia yalodina oqo ni ra vosota dredre yani na vuluibatabata sara kei na draki voravora ena ilakolako ki na yasayasa vaka-ra. A dua vei ira oqo o Robert Taylor Burton, e dua vei ira na tukaqu vakarua, ka a dua vei ira a ke-rea o Brigham Young me ra vodo ose ka laki vueti ira mai na Yalododonu lomani ka ra sa vakaleqai tiko.

St. Catherine, Jamaica

Na gauna oqori, a vola kina ena nona ivolaniveisiga o tukaqu “Sa vavaku na uca cevata ka batabata sara. . . [Keimami] sa sega ni toso rawa ni sa batabata sara. . . Na ivakarau ni batabata sa sivia na saiva ki na 11 na diqiri [-24°C] . . . ; sa batabata dina sa sega ni rawa me dua e lako rawa.”¹²

Sa veisoliyaki sara yani na iyaya ni veivueti vei ira na Yalododonu era sa tao tu oqo, ia “e dina [ni ra] sa mai cakava rawa na nodra kaukauwa taucoko, e vuqa vei ira era sa mai kacikaci toka ni cagi e kea.”¹³

Ni ra sa mua tiko yani o ira na Yalododonu sa mai vueti oqo ka ra curuma yani na barivatu na Echo Canyon, era sa kele vakatikitiki eso na qiqi me ra vukea na kena sucu mai e dua na gone yalewa dramidrami. A raica sara o Robert ni sega vei tina na isulu me viviraki kina na gone me katakata. E dina ga ni sa batabata cevata tu na draki, a “luvata na nona sote cula mai vale ka solia vei tinani gone me ologa kina na gonelailai.”¹⁴ A vakatokai na gone oqo me o Echo—Echo Squires—me ivakananumi ni vanua kei na ituvaki ni nona sucu.

Ni oti e vica na yabaki a kacivi o Robert me lewena na Matabisopi Vakatalewa ni Lotu, ka sivia na tolusagavulu na yabaki na nona veiqaravi kina. Ni sa yabaki 86, a tauvimate o Robert Taylor. A kacivi iratou sara e yasana na nona matavuvale me solia vei iratou na iotioti ni nona veivakalougatataki. E dua vei ira na iotioti ni nona malani-vosa a kaya kina na ivakasala bibi oqo: “Dou lomani ira na dravudravua.”¹⁵

Kemuni na taciqu kei na ganequ, eda dokai ira na tamata qaqa sa kacivi ira na Turaga me ra tauyavutaka ka qarava na kena parokaramutaki na nodra vukei yani na lewe ni Nona Lotu era vakaleqai tu. Eda sa dokai ira, era sa dodoliga tiko yani vakavuqa, ena noda gauna oqo ena sala lo e vuqa era “lomani ira kina na dravudravua,” vakani ira sa viakana, vakaisulutaki ira sa luvawale, qaravi ira sa tauvimate, ka sikovi ira sa vesuki tu.

Sai koya oqo na cakacaka tabu sa namaka tiko na iVakabula mai vei ira na Nona tisaipeli. Oqo na cakacaka e taleitaka o Koya ena gauna a bula voli kina ena vuravura oqo. Sai koya oqo na cakacaka au kila ni da na raica me na cakava tiko o Koya ke maliwai keda tiko nikua.¹⁶

Ena vitusagavulu ka lima na yabaki sa oti, a cila mai ena dua na itekitekivu vakaloloma e dua na parokaramu e vakatabakidua ki na nodra vakabulai vakayalo vakayago na kawatamata. Mai na gauna o ya sa vakatorocaketaka ka vakalougatataka na nodra bula e tini vakacaca na milioni na tamata e vuravura taucoko. Na ituvatuva vakaparofita ni welefea e sega walega ni dua na italanoa lailai ena ivolatukutuku ni Lotu. Na ivakavuvuli e vakayavutaki tu kina e tukuna tiko o cei oi keda. Sai koya oqo na ituvaki bibi ni noda ilesilesi vakatisaipeli yadua ni noda iVakabula ka daunivakaraitaki, o Jisu na Karisito.

Na cakacaka ni nodra kauwaitaki na tamata ka “lomani o ira na dravudravua” sa cakacaka e veivakasavasa-vataki, ka vakarota na Tamada, ka sa

tuvanaki vakalou me ra vakalougatataki, vakadodonutaki, ka bula vakacerecerei kina o ira na Luvena. Meda vakamura na ivakasala ni iVakabula vua na daunilawa ena vosa vakatauta-uvata ni kai Samaria dauloloma: “Mo lako ko iko, ka kitaka vakakina.”¹⁷ Sa noqu ivakadinadina oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. *Cherished Experiences from the Writings of President David O. McKay*, comp. Clare Middlemiss (1955), 189.
2. J. Reuben Clark Jr., “Testimony of Divine Origin of Welfare Plan,” *Church News*, Aug. 8, 1951, 15; raica talega na Glen L. Rudd, *Pure Religion* (1995), 47.
3. Glen L. Rudd, *Pure Religion*, 34.
4. Ena “President Hinckley Visits Hurricane Mitch Victims and Mid-Atlantic United States,” *Ensign*, Feb. 1999, 74.
5. Marion G. Romney, “The Celestial Nature of Self-Reliance,” *Liahona*, Mar. 2009, 15.
6. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 104:15–18; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 105:2–3.
7. Raica na Mosaia 4:26–27.
8. Vunau kei na Veiyalayalati 81:5; raica talega na Maciu 22:36–40.
9. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 104:18.
10. Josefa Simici, ena *History of the Church*, 4:567–68.
11. Veivakatarogi kei Harold C. Brown, manidia dairekita vakacegu ni Welfare Services.
12. Journal of Robert T. Burton, Church History Library, Salt Lake City, Nov. 2–6, 1856.
13. Robert Taylor Burton, ena Janet Burton Seegmiller, “Be Kind to the Poor”: *The Life Story of Robert Taylor Burton* (1988), 164.
14. Lenore Gunderson, ena Jolene S. Allphin, *Tell My Story, Too*, tellmystorytoo.com/art_imagepages/image43.html.
15. Robert Taylor Burton, ena Seegmiller, “Be Kind to the Poor,” 416.
16. Raica na Dieter F. Uchtdorf, “Sai Kemudou na Ligaqu,” *Liahona*, 2010, 68–70. 75.
17. Luke 10:37.